

نظریه تفسیری شورای نگهبان در مورد زمان تاثیر ابطال مصوبات مسئولین و سازمان های اداری که توسط دیوان عدالت انجام می شود

تاریخ تصویب : ۱۳۸۳/۱۰/۳۰

تاریخ : ۱۳۸۳/۱۲/۵

نقل از (روزنامه رسمی شماره : ۱۷۴۷۷

تاریخ : ۱۳۸۳/۱۱/۷

شماره : ۸۳/۳۰/۹۴۸۶

دیوان عدالت اداری

محضر مبارک اعضای محترم شورای نگهبان قانون اساسی با سلام و عرض پوزش از
تصدیع به استحضار می رساند:

۱- شورای محترم نگهبان طی نامه شماره ۸۰/۲۱/۱۲۷۹ مورخ ۱۳۸۰/۲/۱۸ در پاسخ
استفسار ریاست محترم قوه قضاییه در مورد زمان تاثیر ابطال مصوبات مسئولین و
سازمان های اداری که به موجب اصل (۱۷۰) توسط دیوان عدالت انجام می شود، قایل به
تفصیل شده و زمان اثرگذاری ابطال در مصوبات خلاف شرع را زمان تصویب مصوبه و
زمان اثرگذاری ابطال به جهات دیگر (خلاف قانون بودن- خارج از اختیارات بودن
مصوبه) را زمان صدور رای ابطال توسط هیات عمومی اعلام فرموده اند.

۲- صرف نظر از این که مبانی حقوقی این تفصیل برای بسیاری از قضات دیوان روشن
نیست و این دسته از قضات معتقدند که بر خلاف نقض مصوبه یا لغو آن که علی الاصول
باید از زمان تصمیم گیری باشد معنی ابطال اعلام بی اعتباری تصمیم از بدو زمان
تصویب همان مصوبه می باشد، زیرا مصوبه ای که خلاف قانون بوده یا مقام تصویب
کننده اختیار تصویب آن را نداشته است از همان زمان تصویب بی اعتبار بوده است و
ابطال مصوبه توسط هیات عمومی دیوان مشابه نسخ یک قانون یا نقض یک رای نیست
بلکه ابطال در این مورد به معنی اعلام باطل بودن و غیر قابل عمل بودن مصوبه است. در
هر صورت هر چند فعلا به دلیل لازم الاجرا بودن نظرات تفسیری آن شورای محترم،

دیوان بر طبق همین تفسیر عمل می کند و اثر ابطال مصوبات خلاف قانون و خارج اختیارات را به گذشته سرایت نمی دهد، لیکن انتظار داریم شورای محترم در این زمینه با تامل و بررسی بیشتر مجددا اظهار نظر نماید.

۳- اجرای این تفسیر موجب بروز برخی مشکلات عملی در پرونده های جاری در دیوان نیز شده است که ذیلا به دو نمونه اشاره می شود :

الف- در چندین پرونده برخی از ادارات خدمات دهنده مثل وزارت نیرو، مخابرات، شرکت گاز مبادرت به افزایش تعرفه ها و گران کردن نرخ به میزان بیش از حد مجاز نموده اند و برخی افراد ذی نفع تقاضای ابطال مصوبات مربوط به تعرفه های غیر قانونی را نموده اند این تقاضاها در دیوان مطرح و منجر به ابطال مصوبات مورد شکایت شده است ادارات مربوطه بلافاصله پس از ابلاغ ابطال، مصوبه دیگری با همان مضمون را به مرحله اجرا گذاشته اند و هیچ تغییری در حال فرد شاکی ایجاد نشده است زیرا هزینه های مربوط به قبل از تاریخ ابطال بر مبنای همان مصوبه ابطال شده که علی الفرض عطف به ماسبق نمی شود و هزینه های بعد از ابطال نیز بر اساس مصوبه جدید با همان نرخ غیر قانونی اخذ شده است و به این صورت رسیدگی قضایی دیوان بی اثر گردیده است.

ب- در چند پرونده دیگر برخی از شهرداری ها به موجب مصوبه ای اقدام به اخذ عوارض از سر جمع فروش محصولات یک موسسه تولیدی به ماخذ پنج درصد فروش نموده اند از این مصوبات شکایت شده و توسط دیوان عدالت ابطال شده است لیکن محکوم علیه (شهرداری) مجددا اقدام به اخذ عوارض با همان ماخذ پنج درصد نموده است با این استدلال که این عوارض متعلق به سنوات قبل از رای هیات عمومی است در نتیجه مشمول ابطال نمی شود.

۴- با توجه به آنچه در قسمت (ب) بند (۳) مطرح شد این سئوال پیش می آید که آیا منظور آن شورای محترم در رابطه با عطف به ماسبق نشدن احکام ابطال دیوان ملاک زمان محاسبه و تطبیق مصوبه ابطال شده بر مصادیق است یا زمان اجرای عملی آنها و به عبارت روشن تر آیا منظور شورای محترم از این که اثر ابطال از زمان ابطال است این است که مصوبات ابطال شده نسبت به زمان گذشته حتی اگر در گذشته اجرا نشده باشد مطلقا معتبر و لازم الاجرا است و الان باید به مرحله اجرا درآید یا این که منظور این است که موارد اجرا شده و عمل شده ابطال نمی گردد، مثلا عوارض اخذ شده مسترد نمی شود لیکن مواردی که هنوز به مرحله اجرا درنیامده باشد مشمول حکم ابطال می باشد و در نتیجه به استناد مصوبه ابطال شده نمی توان نسبت به اجرا و وصول عوارض معوقه

مربوط به زمان قبل از ابطال اقدام نمود. استدعا می شود در این زمینه این دیوان را ارشاد فرمایید تا بتوانیم مشکل چندین پرونده معوق را حل و فصل نماییم.

رییس کل دیوان عدالت اداری - علی رازینی

نظریه تفسیری شورای نگهبان

رییس محترم دیوان عدالت اداری

عطف به نامه شماره ۱۸۱۷۵/د/۴۱ مورخ ۱۳۸۳/۹/۲۶، موضوع نامه شماره ۸۰/۲۱/۱۲۷۹ مورخ ۱۳۸۰/۲/۱۸ شورای نگهبان در پاسخ به استفساریه ریاست محترم قوه قضاییه در مورد زمان تاثیر ابطال مصوبات مسئولین و سازمان های اداری که به موجب **اصل یکصد و هفتادم قانون اساسی** توسط دیوان عدالت اداری انجام می شود، در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۱۰/۳۰ فقهای شورای نگهبان مطرح شد و به شرح زیر اعلام نظر می گردد:

اجرای مصوبه ابطال شده در مواردی که به مرحله اجرا درنیامده و نیز تصویب مصوبه ای به همان مضمون و یا مبتنی بر همان ملاکی که موجب ابطال مصوبه شده است مانند عدم وجود مجوز قانونی، بدون اخذ مجوز جدید، بر خلاف نظریه تفسیری شورای نگهبان است.

دبیر شورای نگهبان احمد جنتی